

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีเจตนารมณ์ให้ “การศึกษา” เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีความมุ่งหมายให้เป็นที่ไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องให้ทุกคนมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ

หากแต่ผลการจัดอันดับ (Ranking) โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Students Assessment: PISA 2015) ซึ่งดำเนินการโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพระบบการศึกษาของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพสำหรับการแข่งขันในอนาคต กลุ่มตัวอย่างของ PISA คือ นักเรียนกลุ่มอายุ 15 ปี ซึ่งสากลถือว่าเป็นวัยจบการศึกษาภาคบังคับ การประเมินของ PISA เน้นการประเมินความสามารถของนักเรียนในการใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง ผลการประเมินของ PISA 2015 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านวิทยาศาสตร์ 421 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 493 คะแนน) อันดับที่ 54 การอ่าน 409 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 493 คะแนน) อันดับที่ 57 และคณิตศาสตร์ 415 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 490 คะแนน) อันดับที่ 54 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2012 ด้านการอ่านและวิทยาศาสตร์ มีคะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านคณิตศาสตร์ มีคะแนนลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงถือได้ว่าคะแนนด้านคณิตศาสตร์ไม่เปลี่ยนแปลงจากรอบการประเมินที่ผ่านมา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

การเปรียบเทียบดัชนีคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ปี 2012 - 2015 จากข้อมูลการประชุมของ World Economic Forum (WEF) ในรายงานประจำปีการเปรียบเทียบขีด

ความสามารถในการแข่งขันได้ของประเทศต่างๆ ปรากฏว่า อยู่เป็นอันดับที่ 31 ของโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียน ตามหลัง สิงคโปร์ซึ่งอยู่อันดับ 2 ของโลก และมาเลเซีย อันดับ 20 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเฉพาะดัชนีด้านการศึกษาแล้ว จะเห็นว่า คุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยอยู่ที่ อันดับ 7 ของอาเซียน และคุณภาพของระบบอุดมศึกษา อยู่ที่อันดับ 8 แม้ว่าขีดความสามารถด้านคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์จะค่อนข้างดี คืออยู่ที่อันดับ 5 ก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ว่าไทยรั้งว่าเป็นที่ 3 ของอาเซียน โดยคิดจากตัวเลขค่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากร (GDP Per Capita) กลับจะเห็นว่าประเทศที่ยากจนกว่าเราสามารถจัดการศึกษาได้ดีกว่า

ในยุคศตวรรษที่ 21 โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สังคมแห่งการเรียนรู้ไม่มีวันหยุดนิ่ง สังคมโลกกลายเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) หรือ สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) องค์กรทางการศึกษา จึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยพึงตระหนักว่าคุณภาพการศึกษา คุณภาพของนักเรียน ขึ้นอยู่กับคุณภาพครูเป็นหลัก ดังนั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถให้แก่ศิษย์ รวมทั้งพัฒนาศิษย์ให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555)

บทบาทของครูยุคใหม่ คือ การทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองให้ได้เต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะเทคโนโลยีในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและล้ำสมัย ผู้คนในยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา ดังนั้นครูต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีและคอยแนะนำแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเด็กอย่างเข้าใจ และพร้อมที่จะทุ่มเทวิชาความรู้ ด้วยวิธีการสมัยใหม่ตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ที่ครูสอนไม่ได้ นักเรียนต้องเรียนเอง หรือพูดใหม่ ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ ให้นักเรียน เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (Project Based Learning) ครูต้องเรียนรู้ทักษะในการออกแบบการเรียนรู้แบบ PBL ให้เหมาะแก่วัยหรือพัฒนาการของผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2556)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ (Knowledge Worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (Learning Person) ไม่ว่าจะประกอบสัมมาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ และเป็นคนที่ใช้ความรู้ แม้จะเป็นชานาหรือ

เกษตรกรก็ต้องเป็นคนที่พร้อมเรียนรู้ และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ ดังนั้น ทักษะสำคัญที่สุดของ ศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (Learning Skills) (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ครูไทยในศตวรรษที่ 21 ยังคงเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้และเป็นที่มีความสำคัญ ต่อการศึกษาของประเทศ ดังนั้น ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะของการเป็นครูไทยมืออาชีพ อันก่อปรด้วยคามมีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่อย่างสม่ำเสมอ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ที่จะเตรียมตัวออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาและส่งเสริมให้นักศึกษาได้นำองค์ความรู้ที่ได้ จากการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อจัดทำข้อมูลเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ด้านวิชาการ
กระบวนการวิจัยจากงานวิจัยนี้ทำให้นักศึกษาคณะครุศาสตร์มีทักษะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อวางแผนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
2. ด้านนโยบาย
ส่งเสริมนโยบายการผลิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ ให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาทักษะครูมืออาชีพ ครูที่มีแรงบันดาลใจ และจิตวิญญาณแห่งการเป็นครู

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย หลักการแนวคิด ทฤษฎี ทักษะ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น

2.1 กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คณะครุศาสตร์ ระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 และได้รับการคัดเลือกเข้ารับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิธีการได้มาจาก 2 วิธี คือ การเปิดรับสมัครนักศึกษาครุศาสตร์ที่สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อเข้าร่วมการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 19 คน และการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยผู้วิจัยเป็นคนเลือกเข้ามาอีก จำนวน 19 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 38 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพและผู้ให้ข้อมูล จำนวน 67 คน จำแนกเป็น

- 1) นักศึกษาที่เข้ารับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 38 คน
- 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่นักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ไปฝึกปฏิบัติการสอน จำนวน 5 คน
- 3) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 คน
- 4) เพื่อนของนักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 คน
- 5) อาจารย์นิเทศทั่วไปของนักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 คน
- 6) อาจารย์นิเทศประจำสาขาวิชาของนักศึกษาที่ผ่านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะ 6 ด้าน ดังนี้
  - 1.1 ทักษะด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตน วิสัยทัศน์ และความกล้าหาญทางจริยธรรม
  - 1.2 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R+8C+2L)
  - 1.3 ทักษะด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

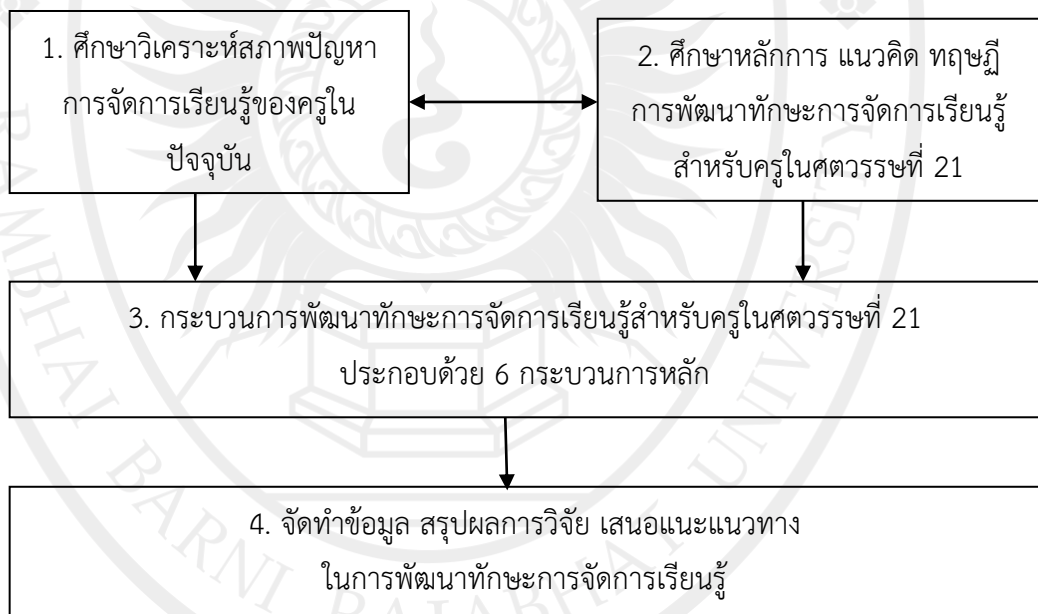
1.4 เทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด “สอนให้น้อย เรียนรู้ให้มาก” (Teach Less Learn More: TLLM)

1.5 ทักษะด้านการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 (Innovative Learning Design for Teachers in The 21st Century)

1.6 ทักษะด้านการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Skills)

2. ครูในศตวรรษที่ 21 หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คณะครุศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 และได้รับการคัดเลือกเข้ารับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21

กรอบความคิดของงานวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี